

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Кафедра економічної теорії та економічних методів управління

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Декан економічного факультету

Олександр ДАВИДОВ

28 вересня 2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Ринки праці

(назва навчальної дисципліни)

рівень вищої освіти Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти
галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки
(шифр і назва)
спеціальність 051 Економіка
(шифр і назва)
освітні програми Бізнес-економіка
(шифр і назва)
спеціалізація _____
(шифр і назва)
вид дисципліни обов'язкова
(обов'язкова / за вибором)
факультет Економічний

2023 / 2024 навчальний рік

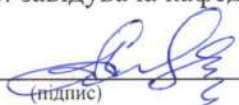
Програму рекомендовано до затвердження вченою радою економічного факультету
"22" червня 2023 року, протокол № 8

РОЗРОБИНИК ПРОГРАМИ: **Тетяна ЧАТЧЕНКО** кандидат економічних наук, доцент, доцент
закладу вищої освіти кафедри економічної теорії та економічних методів управління

Програму схвалено на засіданні кафедри економічної теорії та економічних методів
управління

Протокол від "07" червня 2023 року № 12

В. о. завідувача кафедри економічної теорії та економічних методів управління

 Андрій ГРИЦЕНКО
(підпис) (прізвище та ініціали)

Програму погоджено з гарантом освітньої програми (керівником проектної групи)

Бізнес-економіка

назва освітньої програми

 Гарант проектної групи
(керівник проектної групи)
Вікторія МИКИТАСЬ
(підпис) (прізвище та ініціали)

Програму погоджено науково-методичною комісією економічного факультету
назва факультету, для здобувачів вищої освіти якого викладається навчальна дисципліна

Протокол від "21" червня 2023 року № 11

Голова науково-методичної комісії економічного факультету

 Вікторія СВТУШЕНКО
(підпис) (прізвище та ініціали)

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Ринки праці» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 051 «Економіка».

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Мета викладання навчальної дисципліни «Ринки праці»

Мета навчальної дисципліни «Ринок праці» полягає в наданні студентам можливості оволодіти системою знань про ринок праці та вміннями та навичками в сфері формування і регулювання його механізмів, зокрема, у визначенні місця ринку праці в економічній системі країни; розкритті концепцій регулювання соціально-трудоких відносин, механізму саморегулювання, державного та колективно-договірного регулювання ринку праці, моделей регулювання ринку праці в залежності від типу економічної системи країни, суб'єктів структури та інфраструктури ринку праці, методів державного регулювання ринку праці, основних напрямів і принципів сучасної політики зайнятості населення.

1.2. Основні завдання вивчення дисципліни

Головними завданнями навчальної дисципліни «Ринки праці» є:

- засвоєння студентами знань про теоретичні положення ринку праці та оволодіння вміннями і навичками застосовувати ці знання в практиці регулювання механізмів ринку праці на рівні підприємства, видів економічної діяльності та економіки в цілому;
- розвиток у студентів здібностей до науково-дослідницької діяльності, самостійності та відповідальності.

Основні компетентності, що формує навчальна дисципліна:

Загальні компетентності

ЗК4. Комунікація усна та письмова рідною мовою. Правильно розмовляти та писати згідно з різними комунікаційними стилями, а саме: неофіційного, офіційного та наукового.

ЗК7. Критичність та самокритичність. Думати та висловлюватись науковими термінами, формувати задачі, збирати дані, аналізувати їх та пропонувати рішення. Фахові компетентності

ФК4. Здатність описувати економічні та соціальні процеси і явища на основі теоретичних та прикладних моделей, аналізувати і змістовно інтерпретувати отримані результати.

ФК6. Здатність застосовувати економіко-математичні методи та моделі для вирішення економічних задач.

ФК9. Здатність прогнозувати на основі стандартних теоретичних та економетричних моделей соціально-економічні процеси.

ФК12. Здатність самостійно виявляти проблеми економічного характеру при аналізі конкретних ситуацій, пропонувати способи їх вирішення.

1.3. Кількість кредитів - 3 кредитів ECTS 1.4.

Загальна кількість годин - 90 годин

1.5. Характеристика навчальної дисципліни «Ринки праці»	
За вибором	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання

Рік підготовки	
4-й	
Семестр	
8-й	
Лекції	
20 год.	
Практичні, семінарські заняття	
20 год.	
Самостійна робота	
50 год.	
Індивідуальні завдання	
год.	

1.6. Заплановані результати навчання

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні досягти таких результатів навчання:

ПРН5. Пояснювати моделі соціально-економічних явищ з погляду фундаментальних принципів і знань на основі розуміння основних напрямів розвитку економічної науки.

ПРН12. Ідентифікувати джерела та розуміти методологію визначення і методи отримання соціально-економічних даних, збирати та аналізувати необхідну інформацію, розраховувати економічні та соціальні показники.

ПРН17. Розуміти та самостійно формувати зміст, структуру і висновки наукових та аналітичних текстів з економіки

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен: **знати**:

- умови виникнення та ефективного функціонування сучасного ринку праці;
- елементи та види кон'юнктури ринку праці;
- механізми саморегулювання ринку праці, функціонування сучасного ринку праці, регулювання рівня та структури безробіття; – функції ринку праці;
- підходи до аналізу ринку праці;
- поняття, види та форми зайнятості і безробіття робочої сили на ринку праці;
- нормативні положення, що забезпечують гарантії зайнятості населення;
- зміст основних конвенцій МОП з питань регулювання ринку праці;
- економічні й соціальні наслідки безробіття;
- напрями державної політики в соціальному захисті безробітних;
- види компенсацій працівнику при втраті роботи, в т. ч. тим, хто втратив роботу в зв'язку зі змінами в організації виробництва та праці;
- регіонально-галузеві аспекти попиту та пропозиції робочої сили в Україні;
- фактори індивідуального попиту на робочу силу; – основні методи дослідження ринку праці; – тенденції розвитку міжнародного ринку праці. **вміти**:
- сегментувати ринок праці за різними ознаками;
- формулювати та проектувати основні заходи щодо сприяння самозайнятості населення;
- організовувати оплачувані громадські роботи для безробітних;
- розробляти заходи щодо запобігання зростанню безробіття;
- формулювати напрями державної політики в соціальному захисті безробітних;
- проектувати заходи держави щодо підвищення конкурентоспроможності робочої сили на ринку праці;

- здійснювати регіонально-галузевий аналіз попиту та пропозиції на робочу силу;
- аналізувати стан і рівень зайнятості населення за видами економічної діяльності, формами власності;
- визначати рівні продуктивності та оплати праці, використання робочого часу, обсягу прихованого безробіття;
- використовувати сучасні методи дослідження регіонального та національного ринків праці;
- прогнозувати обсяги та структуру попиту на робочу силу;
- систематизувати основні функції держави в системі регулювання соціально-трудових відносин.

2. Тематичний план навчальної дисципліни «Ринки праці»

Розділ 1. РИНОК ПРАЦІ В ЕКОНОМІЧНІЙ СИСТЕМІ

Тема 1. Навчальна дисципліна «Ринок праці»

Мета, об'єкт, предмет і завдання дисципліни. Розвиток навчальної дисципліни «Ринок праці». Внесок учених України в дослідження національного ринку праці.

Науково методологічні засади навчальної дисципліни. Зв'язок навчальної дисципліни з іншими дисциплінами.

Тема 2. Місце ринку праці в економічній системі

Поняття «ринок праці», «ринок робочої сили» та «ринок робочих місць». Умови виникнення і ефективного функціонування сучасного ринку праці. Елементи та види кон'юнктури ринку праці. Маркетинговий підхід до вивчення кон'юнктури ринку праці.

Ринок праці як підсистема ринкової економічної системи. Функціональний зв'язок ринку праці з іншими типами ринків за економічним призначенням і, насамперед, з ринками товарів, послуг і капіталу.

Функції ринку праці: суспільного поділу праці, інформаційна, посередницька, ціноутворююча, стимулююча, регулююча. Структура ринку праці.

Сегментація ринку праці за різними ознаками: територіальний та професійний підхід, кількісне співвідношення покупців і продавців товару «робоча сила» умови конкуренції тощо. Первинний і вторинний ринки праці.

Класичний, неокласичний, кейнсіанський, монетаристський, інституціоналістський та марксистський підходи до аналізу ринку праці.

Особливості ринку праці. Позитивні та негативні наслідки функціонування ринку праці.

Основні моделі ринку праці: патерналістська, соціал-демократична, ліберальна. Їх основні характеристики та представники.

Тема 3. Механізми саморегулювання і функціонування ринку праці

Регулююча роль попиту та пропозиції на ринку праці. Ціна та вартість робочої сили. Класичний аналіз ринку праці. «Хрест Маршала» як відображення механізму саморегулювання ринку праці.

Роль і сутність механізму в функціонування сучасного ринку праці. Суб'єкти, об'єкти, цілі, інструменти та засоби впливу. Носії, виразники та виконавці господарсько-трудових інтересів. Об'єкти державного регулювання на ринку праці. Основні орієнтири сучасного ринку праці.

Розділ 2. ПОПИТ ТА ПРОПОЗИЦІЯ НА РИНКУ ПРАЦІ

Тема 4. Індивідуальна пропозиція праці

Складові індивідуальної пропозиції на ринку праці. Функція корисності. Гранична норма заміни доходу на відпочинок. Криві байдужості та бюджетна лінія. Гранична норма ринкової

заміни. Поняття нетрудового доходу та його вплив на положення бюджетної лінії. Карта байдужості. Класична теорія пропозиції робочого часу. Ефект доходу та ефект заміни. Деякі практичні висновки відносно класичної теорії пропозиції робочого часу. Статистичні дані про скорочення робочого періоду. Законодавче регулювання робочого часу в Україні та в інших країнах. Фактори, що впливають на індивідуальне рішення щодо пропозиції робочого часу.

Пропозиція інтенсивності праці та якості робочої сили. Поняття «робоча сила» і «людський капітал». Фактори, що характеризують якість робочої сили. Особливості товару «робоча сила» на ринку праці. Залежність рівня заробітної плати від рівня освіти. Теорія людського капіталу. Складові рішення про інвестиції в людський капітал. Визначення сучасної вартості майбутніх платежів. Визначення привабливості капіталовкладень в освіту.

Тема 5. Сукупна пропозиція праці

Вузький та широкий підходи до визначення попиту та пропозиції на ринку праці. Поняття сукупної пропозиції робочої сили.

Схема зайнятості робочої сили. Джерела сукупної пропозиції робочої сили. Поток пропозиції робочої сили. Структурно-функціональний аналіз пропозиції робочої сили.

Поняття «економічно активне населення», «економічно неактивне населення» і «трудова потенціал».

Якісний склад пропозиції робочої сили: за категоріями населення, віком, статтю, професіями, кваліфікацією.

Регіональний аспект пропозиції робочої сили в Україні. Обсяги пропозиції, структура, особливості формування і завдання з регулювання відповідно до попиту на робочу силу в умовах ринкової економіки.

Тема 6. Індивідуальний та сукупний попит на працю

Поняття індивідуального попиту на робочу силу. Фактори, що впливають на обсяги індивідуального попиту на робочу силу. Ринок робочих місць. Вимоги робочих місць до якості робочої сили. Циклічний характер попиту на робочу силу в зв'язку з циклічністю економічного і технічного розвитку.

Коротко- та довгостроковий попит на робочу силу. Свобода підприємництва, економічні інтереси та конкуренція роботодавців за робочу силу як умова функціонування ринку праці.

Гранична продуктивність. Закон граничної віддачі.

Регіонально-галузевий аналіз попиту на робочу силу.

Пряма еластичність попиту на робочу силу. Перехресна еластичність попиту на працю. Їх практичне значення.

Розділ 3. ЗАЙНЯТІСТЬ ТА БЕЗРОБІТТЯ НА РИНКУ ПРАЦІ

Тема 7. Зайнятність населення

Сучасне поняття зайнятості. Комплексність проблеми зайнятості. Законодавче визначення зайнятості в Україні. Економічна соціальна сутність зайнятості. «Зайняті», «незайняті», «тимчасово незайняті» громадяни відповідно до закону України «Про зайнятність населення». «Зайняті економічною діяльністю», «зайняті індивідуальною трудовою діяльністю» відповідно до міжнародних норм. Функції зайнятості. Показники зайнятості населення.

Концептуальний поділ зайнятості (повна, глобальна, примусова зайнятність). Класифікація основних форм зайнятості за організацією робочого часу, за стабільністю трудової діяльності, за статусом. Продуктивна, ефективна, нерегламентована зайнятність. Принципова основа нелегальної та нерегламентованої форм зайнятості. Економічне та соціальне значення цих форм зайнятості. Практичні кроки щодо зменшення обсягів нерегламентованої зайнятості.

Державна політика зайнятості як складова соціальної та економічної політики. Мета та завдання державної політики зайнятості населення. Основні принципи державної політики зайнятості. Місце зайнятості в політиці держави. Пріоритети державної політики зайнятості в Україні.

Основні тенденції у розвитку зайнятості в Україні та їх чинники. Вплив диференціації доходів на зайнятність.

Тема 8. Безробіття, його види

Сутність безробіття. Економічні та соціальні наслідки безробіття. Основні причини безробіття в Україні. Диференціація безробіття за видами та її практичне значення. Приховане та часткове безробіття, їх наслідки. Причини особливої небезпеки для економіки та соціального стану хронічного безробіття. Відмінності у визначенні безробітної особи за Законом України «Про зайнятість населення» та за міжнародними нормами. Хто може бути визнаний безробітним в Україні. Показники безробіття.

Безробіття і макроекономічні показники. Природний рівень безробіття. Безробіття і вільні робочі місця (крива Беверіджа). Безробіття і обсяг ВВП (закон Оукена). Безробіття і інфляція (крива Філіпса). «Вхід» у безробіття. Теорія пошуку роботи.

Основні напрями державних заходів щодо скорочення рівня безробіття. Два можливі підходи держави щодо скорочення безробіття: американський («жорсткий») та шведський («протекціоністський»).

Соціальний захист безробітних. Головні принципи соціального захисту безробітних. Джерела виплати допомоги по безробіттю, умови виплати, терміни виплати, розміри виплати, умови не виплати, компенсації і гарантії при втраті роботи. Пільгові умови працевлаштування, їх практичне застосування.

Тема 9. Роль внутрішньofірмового ринку праці

Роль і функції внутрішньofірмового ринку праці в процесах, що відбуваються на сукупному ринку праці. Особливості внутрішньofірмового ринку праці. Соціально-трудові відносини.

Дисбаланс на внутрішньofірмовому ринку праці. Дефіцит і надлишок робочої сили на внутрішньofірмовому ринку праці. Маркетинг внутрішньofірмового ринку праці. Методи пристосування внутрішньofірмової пропозиції робочої сили до економічних змін. Державні заходи щодо пом'якшення негативних наслідків вивільнення працівників, підтримка вітчизняного товаровиробника. Маркетинг внутрішньofірмового ринку праці, його сутність і мета.

Дискримінація на внутрішньofірмовому ринку праці. Види дискримінації. Теоретичні основи дискримінації на ринку праці.

Тема 10. Гнучкий ринок праці

Причини виникнення поняття «гнучкий ринок праці». Поняття гнучкості та жорсткості ринку праці, їх характеристики. Фактори впливу на гнучкість ринку праці. Зв'язок гнучкості з вторинним ринком праці.

Заходи щодо посилення гнучкості ринку праці. Проблеми ринкової економіки, які можна розв'язати через використання гнучких форм зайнятості. Гнучкі форми зайнятості та їх роль у державному регулюванні зайнятості. Організаційно-технологічний процес виробництва й стан виробничих відносин як умов застосування гнучких форм зайнятості. Види гнучких форм зайнятості.

Нестандартні режими робочого часу: неповний робочий день та його різновиди, гнучкий робочий рік, стиснутий робочий тиждень, режими гнучкого робочого часу.

Надомна праця. Тимчасовий найм. Форми тимчасового найму. Методи посилення гнучкості витрат на робочу силу. Дотримання принципів трудової моралі на японських підприємствах як засіб досягнення гнучкості витрат на робочу силу.

Активність, мобільність і міграція робочої сили, чинники, що впливають на кожен з перелічених категорій. Основні теорії міграції. Позитиви та негативи трудової міграції.

Розділ 4. ВПЛИВ ДЕРЖАВИ ТА ГРОМАДСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ НА РИНОК ПРАЦІ

Тема 11. Правове забезпечення ринку праці

Статті Конституції України, що стосуються ринку праці, зайнятості та соціального захисту громадян.

Закон України «Про зайнятість населення», причини його багаторазового коригування, відповідність міжнародним нормам. Виключне право громадян розпоряджатися своїми здібностями до праці. Відповідальність держави за створення умов для реалізації прав громадян

на працю. Підходяща робота. Додаткові гарантії зайнятості для окремих категорій населення. Компенсації і гарантії при втраті роботи.

Закон України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття». Принципи страхування. Суб'єкти страхування. Фонд загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття, джерела його утворення. Обчислення страхового стажу. Розміри допомоги по безробіттю та часткового безробіття. Допомога в період професійної підготовки. Дотації роботодавцю на створення нових робочих місць. Забезпеченість незастрахованих осіб.

Інші нормативні документи, що регулюють зайнятість населення і безробіття, затверджені Кабінетом Міністрів України.

Контроль за додержанням законодавства України про зайнятість населення.

Форми міжнародних норм зайнятості та соціального захисту. Умови їх дійсності на національних рівнях. Конвенція МОП стосовно зайнятості, безробіття та соціального захисту, ратифіковані Україною.

Сутність основних Конвенцій МОП, що регулюють зайнятості, безробіття та соціальний захист. Застосування міжнародних норм, що регулюють зайнятість безробіття та соціальний захист в Україні.

Тема 12. Інформаційно-аналітичне і наукове забезпечення ринку праці

Еволюція інформаційного забезпечення ринку праці в Україні. Комп'ютеризація інформаційно-аналітичного процесу в державній службі зайнятості. Міжнародні норми адміністративної статистичної звітності.

Методи інформаційного забезпечення ринку праці. Державна (адміністративна) статистична звітність, сфера її застосування, переваги та недоліки. Вибіркове обстеження домогосподарств з питань економічної активності населення, сфера застосування результатів, переваги та недоліки. Метод вибірових перевірок суб'єктів господарювання державною службою зайнятості. Дані перепису населення.

Наукове забезпечення державного регулювання зайнятості населення в Україні. Наукові установи України, що займаються проблемами ринку праці та зайнятості.

Моніторинг зайнятості. Зміст і застосування форм державної статистичної звітності. Теоретико-методологічний аналіз проблем зайнятості – завдання, рівні та напрями аналізу. Прогнозування розвитку ринку праці.

Тема 13. Методи регулювання і ресурсне забезпечення ринку праці

Триєдність економічних, правових і організаційних методів регулювання ринку праці. Сучасні теорії впливу на ринок праці. Використання ринкового механізму в справі державного регулювання зайнятості. Вплив на зайнятість виробництва суспільних благ, а також трансфертів, субсидій і податків.

Державний фонд сприяння зайнятості населення (ДФСЗН). Джерела його утворення і напрями витрат, підпорядкування, переваги та недоліки. Фонд загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття (Фонд). Управління Фондом. Контроль за діяльністю Фонду. Джерела створення Фонду і напрями витрат. Переваги Фонду у порівнянні з ДФСЗН.

Інші джерела фінансування державного регулювання зайнятості фінансування створення додаткових робочих місць, громадських робіт, професійної підготовки кадрів на підприємствах.

Тема 14. Активна та пасивна політики держави на ринку праці

Сутність активної і пасивної політики держави в сфері зайнятості. Активні заходи держави на ринку праці та джерела їх здійснення. Профорієнтація, профпідготовка, перепідготовка та підвищення кваліфікації персоналу в системі активних заходів, їх роль і недоліки, що мають місце в Україні.

Роль громадських робіт у заходах щодо запобігання безробіттю. Розширення сфери докладання праці за рахунок введення в дію нових робочих місць та поширення гнучких форм зайнятості. Державне сприяння самозайнятості. Територія пріоритетного розвитку – визначення, статус, суб'єкти.

Сутність і вплив на зайнятість пасивних методів в умовах України.

Раціональне співвідношення витрат на активні та пасивні заходи. Трудова активність, трудова мобільність і міграція населення.

Державна і регіональна програма зайнятості. Їх розробка, узгодження, схвалення, моніторинг виконання, недоліки в практичній реалізації.

Тема 15. Органи державного регулювання ринку праці

Функції держави на ринку праці. Склад державних органів регулювання ринку праці. Інфраструктура ринку праці, її мета та функції. Міністерство соціальної політики України: його функції, права та обов'язки в сфері зайнятості і соціального захисту безробітних, методи впливу на попит і пропозицію праці, взаємодія з іншими органами державного управління.

Система державної служби зайнятості (ДСЗ) як головна складова інфраструктури ринку праці. Функції, права, обов'язки ДСЗ, чим вони визначаються. Структура та статус ДСЗ. Міжнародні принципи, на яких базується діяльність ДСЗ. Взаємодія ДСЗ з іншими органами державно, влади та суб'єктами інфраструктури ринку праці й підприємствами. Персонал системи ДСЗ, його підготовка та підвищення кваліфікації. Оцінювання ефективності роботи системи ДСЗ та показники її діяльності.

Тема 16. Профспілки та підприємці на ринку праці

Профспілки – головний суб'єкт соціального партнерства. Функції профспілок і першочергові завдання. Профспілки та соціально-трудова відносина. Вплив профспілок на зайнятість і заробітну плату. Профспілки і страйк. Моделі колективних переговорів і страйку. Модель Чемберлена, модель Хікса, модель Ашенфельтера-Джонсона.

Нова роль і функції профспілок України. Проблеми профспілок України та протиріччя в їх діяльності.

Підприємці та їх спілка на ринку праці, види роль і функції. Спілки підприємців України.

Тема 17. Міжнародне співробітництво та інтеграція у світовий ринок праці в період посилення глобалізації

Сутність економічної глобалізації. Глобалізація – об'єктивний і необхідний процес. Внесення глобалізацією корективів у нерівномірність економічного розвитку. Глобалізація і загострення міжнародної конкуренції. Національна держава – самостійна макросистема та суб'єкт загальносвітових відносин.

Глобалізація та її вплив на ринок праці. Зміни соціально-трудова відносин. Глобалізація і доходи працюючих. Намагання роботодавців знижувати заробітну плату. Проблематичність принципу «однакові оплати за однаковою працю». Загроза регулюванню ринку праці та децентралізації колективних переговорів.

Міжнародна організація праці (МОП) – координатор міжнародного співробітництва. Її цілі, завдання, органи, методи роботи. Підвищення ролі МОП у період посилення глобалізації у сфері зайнятості, безробіття, соціального захисту.

Стан інтеграції України в міжнародний ринок праці. Робоча сила України за кордоном: чисельність, оплата праці, умови праці й перебування. Захист національного ринку праці від негативних наслідків глобалізації.

Тема 18. Особливості ринку праці в Україні

Аналіз сучасного стану зайнятості та безробіття в Україні. Особливості та етапи формування ринку праці. Вплив реформування заробітної плати на стан зайнятості та безробіття.

Назви розділів і тем	Кількість годин										
	денна форма						Заочна форма				
	усього	у тому числі					всього	у тому числі			
		л	п	лб	ір	ср		л	п	лб	ір
1	2	3	4	5		7	8	9	10	11	12
Розділ 1. Ринок праці в економічній системі та механізми його саморегулювання											
Тема 1. Навчальна дисципліна «Ринок праці»	5	1	1			3					
Тема 2. Місце ринку праці в економічній системі	5	1	1			3					
Тема 3. Механізми саморегулювання і функціонування ринку праці	5	2	2			1					
Разом за Розділом 1	15	4	4			7					
Розділ 2. Пропозиція та попит на ринку праці											
Тема 4. Індивідуальна пропозиція на ринку праці	5	1	1			3					
Тема 5. Сукупна пропозиція на ринку праці	5	1	1			3					
Тема 6. Індивідуальний та сукупний попит на робочу силу	5	2	2			1					
Разом за Розділом 2	15	4	4			7					
Розділ 3. Зайнятість та безробіття на ринку праці											
Тема 7. Зайнятість населення	5	1	1			3					
Тема 8. Безробіття, його форми та причини	5	1	1			3					
Тема 9. Внутрішньофірмовий ринок праці	5	1	1			3					
Тема 10. Гнучкий ринок праці	5	1	1			3					
Разом за змістовим модулем 3	20	4	4			12					

Розділ 4. Вплив держави та громадських організацій на ринок праці											
Тема 11. Правове забезпечення ринку праці	5	1	1			3					
Тема 12. Інформаційно-аналітичне та наукове забезпечення ринку праці	5	1	1			3					

Соціально-демографічні групи населення та їх роль і місце на ринку праці. Економічна та соціальна функція молоді. Причини молодіжного безробіття. Особи середнього віку. Особи передпенсійного віку. Зайнятість пенсіонерів і підлітків. Фактори впливу на рівень зайнятості пенсіонерів і підлітків. Зайнятість жінок, причини їх безробіття та незайнятості.

Особливості структури зайнятості та негативні тенденції в структурі зайнятості населення в Україні. Причини та наслідки цих тенденцій. Напрями державної політики щодо їх подолання.

3. Структура навчальної дисципліни

Тема 13. Методи регулювання і ресурсне забезпечення ринку праці	5	1	1			3					
Тема 14. Активна та пасивна політика держави на ринку праці	5	1	1			3					
Тема 15. Органи державного впливу на ринку праці	5	1	1			3					
Тема 16. Профспілки на ринку праці	5	1	1			3					
Тема 17. Міжнародне співробітництво та інтеграція у світовий ринок в період посилення глобалізації	5	1	1			3					
Тема 18. Особливості національного ринку праці	5	1	1			3					
Разом за розділом 4	40	8	8			24					
Усього годин	90	20	20			50					

4. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Тема 1. Навчальна дисципліна «Ринок праці»	1
2.	Тема 2. Місце ринку праці в економічній системі	1
3.	Тема 3. Механізми саморегулювання і функціонування ринку праці	1
4.	Тема 4. Індивідуальна пропозиція на ринку праці	1
5.	Тема 5. Сукупна пропозиція на ринку праці	1
6.	Тема 6. Індивідуальний та сукупний попит на ринку праці	1
7.	Тема 7. Зайнятість населення	1

8.	Тема 8. Безробіття, його форми та причини	1
9.	Тема 9. Внутрішньофірмовий ринок праці	1
10.	Тема 10. Гнучкий ринок праці	1
11.	Тема 11. Правове забезпечення ринку праці	1
12.	Тема 12. Інформаційно-аналітичне та наукове забезпечення ринку праці	1
13.	Тема 13. Методи регулювання і ресурсне забезпечення ринку праці	1
14.	Тема 14. Активна та пасивна політика держави на ринку праці	1
15.	Тема 15. Органи державного впливу на ринок праці	1
16.	Тема 16. Профспілки на ринку праці	1
17.	Тема 17. Міжнародне співробітництво та інтеграція у світовий ринок в період посилення глобалізації	2
18.	Тема 18. Особливості національного ринку праці	2
	Разом	20

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин
1	Місце ринку праці в економічній системі.	8
2	Функціональний взаємозв'язок ринку праці з іншими типами ринків за економічним призначенням	6
3	Фактори впливу на індивідуальний і сукупний попит на працю.	8
4.	Практичні висновки з класичної теорії пропозиції робочого часу.	6
5.	Практичний прояв факторів впливу на сукупну пропозицію праці.	8
6.	Регіональний аспект пропозиції робочої сили в Україні.	6
7.	Конкуренція роботодавців за робочу силу як умова ефективності функціонування ринку праці.	8
	Разом	50

6. Індивідуальні завдання Не передбачено навчальним планом.

7. Методи контролю

При вивченні навчальної дисципліни «Ринок праці» застосовується поточний та підсумковий контроль. Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних занять і має на меті перевірку рівня підготовленості студентів з певних розділів (тем) навчальної програми, а також щодо виконання конкретних індивідуальних завдань. Поточний контроль здійснюється за національною системою (4-х бальною оцінкою) та з застосуванням бальної системи (100-бальна оцінка).

Підсумковий контроль є семестровим, проводиться з метою оцінювання результатів навчання студентів щодо вивчення навчальної дисципліни «Ринок праці». Підсумковий контроль здійснюється за національною системою (4-х бальною оцінкою) та з застосуванням бальної системи (100-бальна оцінка).

Семестровий контроль проводиться у вигляді заліку.

8. Методи навчання

При вивченні навчальної дисципліни «Ринки праці» застосовуються словесні (розповідь-пояснення, бесіда, лекція), наочні (ілюстрація, демонстрація) та практичні (проведення розрахунків зайнятості, безробіття, забезпечення робочими місцями, забезпечення доходами населення тощо) методи навчання. Окрім цього, застосовуються методи активного навчання: ділова гра, розігрування ролей, аналіз конкретних ситуацій, активне програмове навчання, ігрове проектування, стажування та проблемна лекція. Ділова гра включає наявність ігрового моделювання та розподіл ролей між учасниками гри (наприклад, прийом на роботу працівників, оцінювання претендентів на вакантні місця); наявність загальної мети всього ігрового колективу сприяє досягненню мети, що забезпечує взаємодією учасників гри, підкоренням їх різнобічних інтересів цій загальній меті.

8. Схема нарахування балів

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання										Залік	Сума
Розділ 1			Розділ 2	Розділ 3			Контрольна робота, передбачена навчальним планом	Індивідуальне завдання	Разом		
T1	T2	T3	T1	T1	T2	T3					
2	2	2	3	2	2	2	45		60	40	100

T1, T2 ... – теми розділів

Критерії оцінювання навчальних досягнень

Результати семестрового заліку:

– «зараховано» або «не зараховано», виводиться за сумою балів, набраних студентом протягом семестру (з урахуванням самостійної роботи, поточного й проміжного контролю), що дає змогу оцінити знання студентом усього курсу дисципліни.

Підсумкова оцінка виводиться за сумою балів, набраних студентом за роботу протягом семестру (з урахуванням самостійної роботи, поточного і проміжного контролю) та за результатами підсумкового контролю (заліку), що дає змогу оцінити знання студентом усього курсу дисципліни.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка
	для заліку
90 – 100	зараховано
70-89	
50-69	
1-49	не зараховано

10. Рекомендована література

Основна література

1. Богиня Д.П., Грішнова О.А. Основи економіки праці. – К.: Знання-Прес, 2000.
2. Грішнова О.А. Економіка праці та соціально-трудова відносина. – К.: Знання, 2006.
3. Економіка праці та соціально-трудова відносина / А.М. Колот, О.А. Грішнова, О. О. Герасименко та ін. / За ред. А.М. Колота. – К.: КНЕУ, 2009.
4. Економіка праці та соціально-трудова відносина. Навч. посібник / за ред. В.М. Ковальова. – К.: Центр навч.літератури, 2006.
5. Есинова Н.И. Экономика труда и социально-трудовые отношения. Учебное пособие. – К.: Кондор, 2008.
6. Лукашевич В.М. Економіка праці та соціально-трудова відносина. Навч.посібник. – 2-ге вид. – Львів: „Новий Світ- 2000”, 2010.
10. Економіка праці та соціально-трудова відносина: Навч.посібник/ Г.В. Назарова, С.Ю. Гончарова, Н.О. Москаленко та ін.. / за ред.. Г.В. Назарової. – К.: Знання, 2012.
11. Економіка праці і соціально-трудова відносина / М.Д. Ведерніков, О.В. Хитра, О.А. Гарвей та ін. – Львів, 2012.
12. Акіліна О.В. Економіка праці та соціально-трудова відносина: навч. посібник. – 2-е вид./ О.В.Акіліна, Л.М. Ільч. – К.: Алерта, 2012.
13. Ким М.Н. Экономика труда и социально-трудовые отношения: учебное пособие. – Х.: Точка, 2015.

Допоміжна література

1. Закон України „Про зайнятість населення”(2012).
2. Кодекс законів про працю України.
3. Закон України „Про оплату праці”.
4. Шевченко Л.С. Ринок праці: сучасний економіко-теоретичний аналіз. – Х.,2007.

11. Інформаційні ресурси:

<http://audiozakon.com.ua/>

<http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>

<http://www.kievregion.net/list/pravo.shtml>